

Analize și opinii

Summit-uri și așteptări

Ștefan Dănilă

14.06.2021

Asociația „Servicii Integrate de Securitate, Apărare și Intelligence – I2DS2” este un *think tank* românesc a cărui principală misiune este promovarea, susținerea, dezvoltarea și diseminarea de orientări, analize, politici și strategii în domeniile securitate, apărare și intelligence.

În îndeplinirea misiunii sale, I2DS2 elaborează studii și analize, formulează recomandări de politică publică, organizează programe de instruire, mese rotunde, seminarii și conferințe, participă în diverse formate de parteneriate naționale și internaționale cu entități publice și private, elaborează și implementează proiecte cu obiective specifice domeniilor securitate, apărare și intelligence.

I2DS2 este „o comunitate deschisă pentru securitatea națională” și se raportează la deviza „împreună pentru o lume mai sigură”.

Asociația „Servicii Integrate de Securitate, Apărare și Intelligence”
București, Bd. CAROL I nr. 54, et.2, ap. 2, cam. 4, Sector 2
Nr. Reg. Special 48/21.05.2019, CIF: 41374789
www.i2ds2.org, office@i2ds2.org

Summit-uri și așteptări

Ștefan Dănilă

Email: stefan.danila@i2ds2.org

În 1970, dezvoltarea rapidă a tehnologiei era descrisă de Alvin Toffler în „Șocul viitorului”, ca o transformare radicală care accelerează progresul social și tehnologic. Atunci se vorbea despre o supraîncărcare cu informații, iar soluția japoneză a celui de – „Al treilea val” demonstra că adaptarea la noile tehnologii și utilizarea lor nu trebuie amânată.

Anul 2021 este un an cu multe așteptări și cu multe decizii care vor afecta viitorul nostru al tuturor. Experiența pandemiei de COVID-19 a afectat întreaga omenire, pe fondul globalizării, al transmiterii rapide atât a informațiilor, cât și a virusului SarsCov-2. Emergența politicilor naționaliste se suprapune în mod paradoxal cu internaționalizarea fenomenului prin rețele de socializare și media online, producând radicalizarea unor poziții care anterior conviețuiseră într-o competiție generatoare de progres.

Precedentul președinte al SUA afirma că starea de euforie dată de victoria Occidentului din perioada post-război rece s-a încheiat, iar relațiile internaționale ar trebui revizuite într-o perspectivă tranzacțională, mai mult chiar decât cea neorealistă. Statele lumii sunt în competiție continuă, iar dezvoltarea mai rapidă a unora poate fi sursă de îngrijorare pentru altele.

În Strategia de Securitate Națională a SUA din 2017 au fost identificate state competitori, dar și posibili adversari. Dezvoltarea rapidă a Chinei, nu doar în ce privește producția, respectiv volumul de mărfuri, cât mai ales dezvoltarea tehnologică a devenit principala îngrijorare a Statelor Unite, iar aceasta nu este doar opinia fostului președinte. Identificarea tehnologiei 5G ca amenințare pentru securitatea națională a fost momentul de cotitură pentru resetarea relațiilor cu China. Dacă acțiunile agresive ale Rusiei pot fi descrise ca amenințări, destul de dificil să transmiți același lucru despre un stat care promovează o politică „asertivă”. China a făcut o ofertă statelor mai mult sau mai puțin dezvoltate din Europa și Asia de „refacere a Drumului Mătăsii”. Propunerea de susținere de investiții în infrastructură cu peste un trilion de dolari a reprezentat un adevărat șoc pentru urmașii inițiatorilor „Planului Marshall”. Concomitent au fost inițiate formate de cooperare, pe model american, relația UE-China fiind augmentată de o construcție China-ECE, cunoscută și ca „formatul 17+1”, în care statele membre ale grupului de la Vișegrad și Serbia au locuri importante.

În același timp, SUA încurajează și susține ”3SI – 3 Seas Initiative” (Inițiativa celor 3 mări), ca soluție de dezvoltare a relațiilor dintre statele din Estul Europei, de la Marea Baltică, la Marea Adriatică și Marea

Neagră. Dar această inițiativă este departe de „Planul Marshall” de care a beneficiat Europa Occidentală după al Doilea Război Mondial.

Concomitent, după criza din 2008-2012, în statele dezvoltate din UE se vorbește tot mai deschis despre „Europa cu mai multe viteze” sau integrarea în „mai multe cercuri”.

La nivelul Uniunii există diferențe mari între state, nu doar la nivel cultural (inclusiv educațional), dar mai ales din punct de vedere al dezvoltării tehnologice. Participarea la programe de cercetare-dezvoltare sau la producerea de echipamente moderne este limitată, statele din Estul Europei fiind doar parte a discuțiilor.

Summit-ul G7 a fost prima întâlnire la nivel de șefi de state cu prezență fizică, de la instalarea noului președinte al SUA. Subiectele discuțiilor și modul lor de abordare au fost prefigurate de evenimente anterioare, respectiv de Conferința de la Munchen și Forumul de la Davos, precum și de rapoarte ale unor think tank-uri specializate în transmiterea de mesaje strategice.

Noua administrație americană a concluzionat că „America’s first” poate însemna „America’s alone” și a inițiat procesul de reconciliere cu lumea democratică, în primul rând cu Uniunea Europeană. Repoziționarea statelor în noua confruntare dintre democrație și autoritarism trebuia formalizată cât mai repede, în toate formatele.

Primul, și cel mai important, la nivel politic și economic, a fost reafirmat prin reuniunea G7 într-un context bine gândit, înainte de summit-ul NATO și înainte de întâlnirea la nivel înalt SUA-Rusia. Desfășurarea summit-ului G7 în Regatul Unit a fost un bun prilej pentru a reafirma legătura strânsă dintre SUA și Marea Britanie, inclusiv prin prezența militară americană în baze permanente pe insula recent ieșită din uniunea Europeană. Personalitatea Reginei Elisabeta a II-a a completat tabloul unei întâlniri istorice.

Mesajele transmise înainte de summit în presa internațională au fost optimiste și încurajatoare, în statele membre ale G7, iar unele dintre ele au fost chiar de sprijin pentru eventuale decizii mai dure. Astfel, în presa japoneză¹ se vorbește despre necesitatea protecției informațiilor din domeniul tehnologiilor de vârf la nivelul statelor membre, în special pentru a evita preluarea acestora de către China. O abordare destul de dură, în condițiile în care mari companii au transferat tehnologii importante în China timp de câteva decenii, cu scopul reducerii costurilor de producție. Prevenirea scurgerii de informații din domenii sensibile, în special din cercetare este o preocupare a liderilor lumii.

Competiția în domeniile cibernetice și al inteligenței artificiale este acerbă, iar avansul pe care China pare să îl aibă a provocat îngrijorare în lumea democratică. Producția de microprocesoare și semiconductori pentru industria IT este dominată de chinezi, pe fondul transferului de tehnologie inițiat de lumea dezvoltată. China poate produce crize economice majore prin decizii politice unilaterale, de diminuare sau stopare a producției unor componente esențiale.

Implicarea „asertivă” a Chinei în proiecte de investiții care pot să implice infrastructura critică a multor state a determinat liderii celor mai dezvoltate state democratice să aprobe un nou „Plan Marshall”

pentru statele mai puțin dezvoltate, *“Build Back Better World: An Affirmative Initiative for Meeting the Tremendous Infrastructure Needs of Low- and Middle-Income Countries”*ⁱⁱ, așa cum este denumit pe site-ul administrației americane.

Prezența fizică a șefilor de state, chiar dacă distanțați în fotografia de grup, împreună cu președinta Comisiei Europene (tot fără scaun!) a fost o demonstrație de solidaritate, a marcat poziționarea taberei democratice în competiția sau confruntarea cu China. Fotografiile transmise presei de la întâlnirile informale din timpul summit-ului întăresc ideea de resetare a relațiilor cu Uniunea Europeană, reprezentată prin liderii de pe axa Berlin-Paris- Bruxelles.

În același context, Rusia nu a fost un subiect de discuție, dorindu-se a se transmite că este nesemnificativă în acest joc. Mai mult interesul Germaniei față de *North Stream 2* a fost acceptat de către președintele Biden înainte de această întâlnire. Este un alt mod de abordare a sancțiunilor impuse, mai pragmatic, insistând pe acele sancțiuni care produc mai multe daune celui sancționat și renunțarea la cele care afectează mai mult o parte terță, prietenă.

Urmează Summit-ul NATO, după o altă măsură favorabilă Germaniei, respectiv renunțarea la reducerea prezenței militare permanente (cel puțin deocamdată!).

Pregătirea summit-ului nu a fost ușoară, mai ales în contextul pozițiilor rebele ale Turciei, dar și ale diferențelor de opinie dintre Washington și Paris privind viitorul Alianței. NATO ar fi trebuit să revadă și să revizuiască sau să reafirme Conceptul Strategic aprobat în 2010 încă din 2018, dar a fost imposibil cu președintele Trump. Compromisul a fost soluția unei „viziuni” numită „NATO 2030”, mai mult un document orientativ asumat de către Secretarul General al NATO, supus aprobării NAC la nivelul șefilor de state din 14 iunie 2021.

S-a discutat mult despre subiectele acestui summit, apreciat de majoritatea analiștilor politici ca un „summit istoric”. Cu toate că, așa cum spuneam, nu se va aproba un nou concept strategic, nici măcar nu se va discuta despre elementele care stau la baza revizuirii, ci doar se va aproba începerea elaborării. Aici seamănă puțin cu evenimente recente în care s-au inaugurat proiecte.

Marile așteptări ale liderilor europeni par să fie confirmate de către președintele Biden: reafirmarea valabilității Articolului V din Tratat și a asumării respectării sale constituie garanția de securitate pe care și-o doreau cu toții. Mai mult transmiterea mesajului de sprijin pentru realizarea unei capacități de apărare europene pare să fie cel mai important mesaj către malul european al Atlanticului. Fără să insiste supărător și amenințător pe tema creșterii contribuției unor puternice state europene la apărarea comună, au fost identificate soluții pentru investiții comune, iar o construcție europeană este considerată binevenită.

De fapt, cum am putea să vedem această nouă concesie făcută de administrația democrată Uniunii Europene?

În primul rând, este o schimbare de abordare a relației cu Uniunea Europeană, în special cu Germania și Franța, statele considerate importante în Uniune. În al doilea rând, poate fi și o dorință de a reveni în

programele europene de cercetare-dezvoltare și producție de echipamente militare/sensibile a companiilor americane, rămase în afara noilor inițiative europene. Europeanii trebuie să fie principalii parteneri ai SUA în competiția pentru tehnologie cu China.

Principala îngrijorare a europenilor o reprezintă Rusia, dar abordarea relațiilor UE cu aceasta diferă de la est spre vest. Acceptarea ca voci reprezentative ale europenilor a reprezentanților de pe axa Berlin-Paris-Bruxelles transmite un mesaj diplomatic fin, dar bine perceput de către președintele Putin.

Statele din Estul Uniunii sunt în așteptare, întrucât nu este foarte clar ce le așteaptă.

Faptul că acestei prime „descălecări” în Europa a noului președinte american îi lipsește orice vizită în vreo capitală din Est nu este foarte încurajator pentru niciunul dintre liderii acestor state. Mesajul transmis prin teleconferință membrilor „București 9” este doar o palidă speranță a noastră.

Câteva concluzii după cele două summit-uri, din perspectiva intereselor României:

- G7 a stabilit o colaborare strânsă în dezvoltarea tehnologiilor viitoare și protejarea informațiilor față de China. Pozițiile noastre oscilante, inconsecvența și incoerența, apartenența la „17+1” ne pot exclude de la partajarea informațiilor și de la accesul la noile tehnologii, în special la cele cu caracter sensibil. Va fi foarte dificil de construit încrederea pentru a fi acceptați, dar este un efort care ar trebui făcut.
- G7 a stabilit un plan B3W, la care ar trebui să fim parte, adică să intrăm cât mai repede în rândul statelor care vor fi susținute prin acest plan. Întrucât nu am fost incluși în proiectele Chinei am putea să avem un avantaj, dar în același timp un dezavantaj – nu suntem de interes! Va trebui să construim interesul celor 7.
- SUA acceptă formarea unei capacități de apărare europene. Ar trebui să intrăm cât mai repede în programele comune europene relevante, în special în cele coordonate de EDA, de dezvoltare a echipamentelor majore. Trebuie să identificăm rolul OCCAR în nouă conjunctură. Companiile americane importante care doresc să se implice în proiectele europene de nivel strategic ar putea să beneficieze de facilități pentru deschiderea unor puncte de lucru în România (terenuri fără litigii, în condiții favorizante investițiilor, consiliere juridică pentru facilitarea realizării documentelor, etc)
- SUA acceptă reprezentarea UE de către Germania și Franța. Poziția României în relațiile cu cele două state trebuie revizuite și întărite.

Întâlnirea bilaterală Biden-Putin nu se anunță una prietenoasă, dar ambii sunt jucători versați în arta diplomatică. Va trebui să identificăm rapid ce reprezintă fiecare element de mesaj și să ne adaptăm situației, chiar dacă nu toate ne vor conveni. Avem cele mai puternice garanții de securitate, ca membri NATO și ca parteneri ai SUA. Afișarea spaimii față de Rusia nu se justifică, chiar dacă din perspectiva unei confruntări armate, noțiunea de „reziliență” la nivel aliat înseamnă „refacerea teritoriului”, adică lupta pentru recucerirea teritoriului ocupat de o posibilă invazie a inamicului. Ideea de a fi invadat și apoi eliberat nu este foarte încurajatoare, dar pentru adversar poate fi un mesaj descurajator. Din

fericire, prezența pe teritoriul României a unor forțe militare americane reprezintă un factor de creștere a încrederii, nu chiar atât de mare ca cel al unor baze permanente, dar suficient pentru a putea construi relații economice și de a lucra în condiții de siguranță.

În atenția diplomației române trebuie să fie integrarea europeană reală, întărirea parteneriatului cu Marea Britanie, pregătirea unei vizite a președintelui american în România, într-un termen rezonabil.

Relațiile economice ale României trebuie să urmeze linia stabilită de cele două summit-uri: alinierea statelor democratice ca pol de putere și realizarea solidarității acestora în competiția/confruntarea cu autocrația.

Prezenta opinie a fost publicată și pe blog-ul personal al autorului <https://recomandari.blog/>.

ⁱ <https://asia.nikkei.com/Business/Technology/G-7-plans-steps-to-defend-academic-research-with-eye-on-China>

ⁱⁱ <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/06/12/fact-sheet-president-biden-and-g7-leaders-launch-build-back-better-world-b3w-partnership/>